

Senneby 3:7 Mats-Pers på Norskullen

Sammanställt av Kjell Geland, januari 2015

På Noret vid korsningen mellan Sennebyvägen och Vikarsjövägen finns denna fastighet belägen. Den härrör från Sennebyn där den blev utflyttad i samband med laga skiftet 1844-1863.

Byggnadsbeskrivning:

Mangårdsbyggnaden är uppförd som en traditionell parstuga med kök och sal symmetriskt placerade på var sida om en kammare. I samband med byte brädfodring på ytterväggarna konstaterades att salsdelen var fint timrad och varit bemålad med rödfärg. På köksdelen är timret grått och väderbitet med springor mellan timmerskiftena på sydvästra sidan som lerklinats. Öppningar som ursprungligen tagits upp för fönster på denna del är låga och

breda, en fönstertyp som härrör från en epok tidigare än mitten av 1700-talet. Glasverandans tak skär snett över fönster på övervåningen vilket antyder att den inte fanns på ursprungskonstruktionen. Slutsatsen blir att mangårdsbyggnaden är ett hopplock, något som stärks av de olika modeller på spegeldörrar som finns inuti huset.

På tomten finns också en undantagsstuga hopbyggd med bod, lider och en delvis taktäckt grund till ett före detta fårhus. Stugan har ett stort rum med öppen spis och ett rymligt kök med vedspis. Baksidan på bod och lider är inte brädfodrad och där kan man se att byggnaden inte är uppförd som den ursprungligen timrades. Väggarna är uppbyggda av timmer där uttaget för knutar och mellanväggar finns kvar som gluggar på väggen. Ibland har timret har skarvats mitt på med en enkel stötfog för fortsättning på timmerraden. Så även denna del av byggnaden är inte ett demonterat hus som har återuppförts till ursprungskonstruktion utan plockats ihop av delar från olika byggnader.

På tomten finns också grunderna till en lada, en loge och något fähus eller stall (den höga stengrunden som vetter mot Vikarsjövägen). Del av denna byggnation sålde Ida 1938 till C. Lundin i Edeby för 50 kr. Resten av lada och loge plockades ned och såldes 1946. I den vevan revs även den vackra glasverandan som var entré till undantagsstugan, nu när man ändå var i rivningstagen. Taket på fårhuset blåste av i början av 60-talet och är endast delvis återställt.

Diskret dold i en tät syrenhäck finns ett utedass. På den nedre delen av tomten är den gamla tvättstugan uppförd bredvid en grävd och stensatt brunn. I backen finns också en liten "sportstuga", det står nämligen så på nyckelbrickan till dörrlåset. Det är en påbyggd valstuga som AnnMargret (Hillevi) lät bygga för uthyrning till sommargäster. Längst ned på tomten, närmare stordiket, finns ännu flera byggnadsverk. Det är ett gravfält med gravar från järnålder/vikingatid.

Historiebeskrivning:

Byggnaderna tillhörande ¼ mtl No 3 har stått i byn någonstans bakom Viktor Jansgården och bredvid där Åke och Ingeborg Andersson nu bor (6:2) och flyttades ut till Norskullen, tomt 2305 i samband med laga skiftet.

1908 köper Johan Isidor Eriksson denna jordbruksfastighet av sina föräldrar, Erik och Mathilda Andersson. Isidor börjar snart att sälja skog på rot. 1909 arrenderar han även ut markerna till Johan Erik Eriksson. Johan Erik är son till en annan Erik Andersson från Senneby. Denne Johan Erik äger och bor på Ol-Lars, vilket också är en från byn utflyttad jordbruksfastighet. I arrendekontraktet undantas alla hus på gårdstomten, trädgården samt halva rotfruktslandet. Arrendatorn får dock begagna sig av stallet och ladan samt bastun !? I arrendevillkoren skall arrendatorn svara för lagen enligt lagansbrev som belastar fastigheten till dess laganstagaren (Isidors föräldrar) frånfaller.

1916 säljer Isidor sitt ägande i ¼ mtl No 3 till Johan Erik och flyttar till USA. I samband med lagfartsgivningen får jordbruksfastigheten beteckningen Senneby 3:2.

I bostaden på 3:2 bor Anna Kristina (syster till Isidor) och Joel Jansson kvar, det är oklart på vilket mandat eller vilken roll de nu fick i jordbruket när markerna övergätt i Johan Erik's ägo.

1917 dör Johan Erik och änkan Ida Vilhelmina blir ensam med de tre barnen: Olga Vilhelmina Elisabeth (Elise) f.1902, Johan Helmer f.1905 och Anna Hillevi Margareta (AnnMargret) f. 1911.

Ida för en kassabok från 1920 till 1945 för intäkter och utgifter på jordbruksfastigheterna. Av den framgår att hon driver jordbruket själv med hjälp av tillfälligt arbetsfolk. Från 1920 till 1930 föreställer redovisningen en större gård med försäljning av svin och kalvar, betäckning av kor, betalning av dagsverken o.s.v.

1930 är Helmer 25 år och arrenderar markerna som tillhör slakten på fastigheter 1/8 mtl Senneby 1:4, ¼ mtl Senneby 2:4 och sedan 1916 även ¼ mtl Senneby 3:2. Från arrendet undantar Ida nyttjanderätten av gårdstomten på Senneby 3:2 med därpå varande hus.

I Idas kassabok finns från 1931 nu bara småposter och arrendeersättning upptagna. Baktill i Idas kassabok hittar man bland recept på äppeldricka, fläckbortagningsmedel, rökt medvurst, tinkatur för sårbehandling på boskap, mm ... följande notiser:

J.E.Eriksson

Mars 14 1909 tog vi emot Mattspers hemman att arrendera och

April 1 1916 inköpte J.E.Eriksson hemmanet No3 av Isidor Eriksson

På en annan sida:

Hemmanet No 1 och 2 Senneby är ett gammalt släkthemman således i arv från den äldre till den yngre och böndernas namn äro

Erik Mattson

Matts Ersson

Anders Mattson

~~*Erik Mattson*~~

Erik Andersson

Johan Erik Eriksson

och den sistnämndes hustru Ida Vilhelmina Eriksson och arvingarna, Olga Vilhelmina Elisabet, och Johan Helmer, Anna Hillevi Margareta.

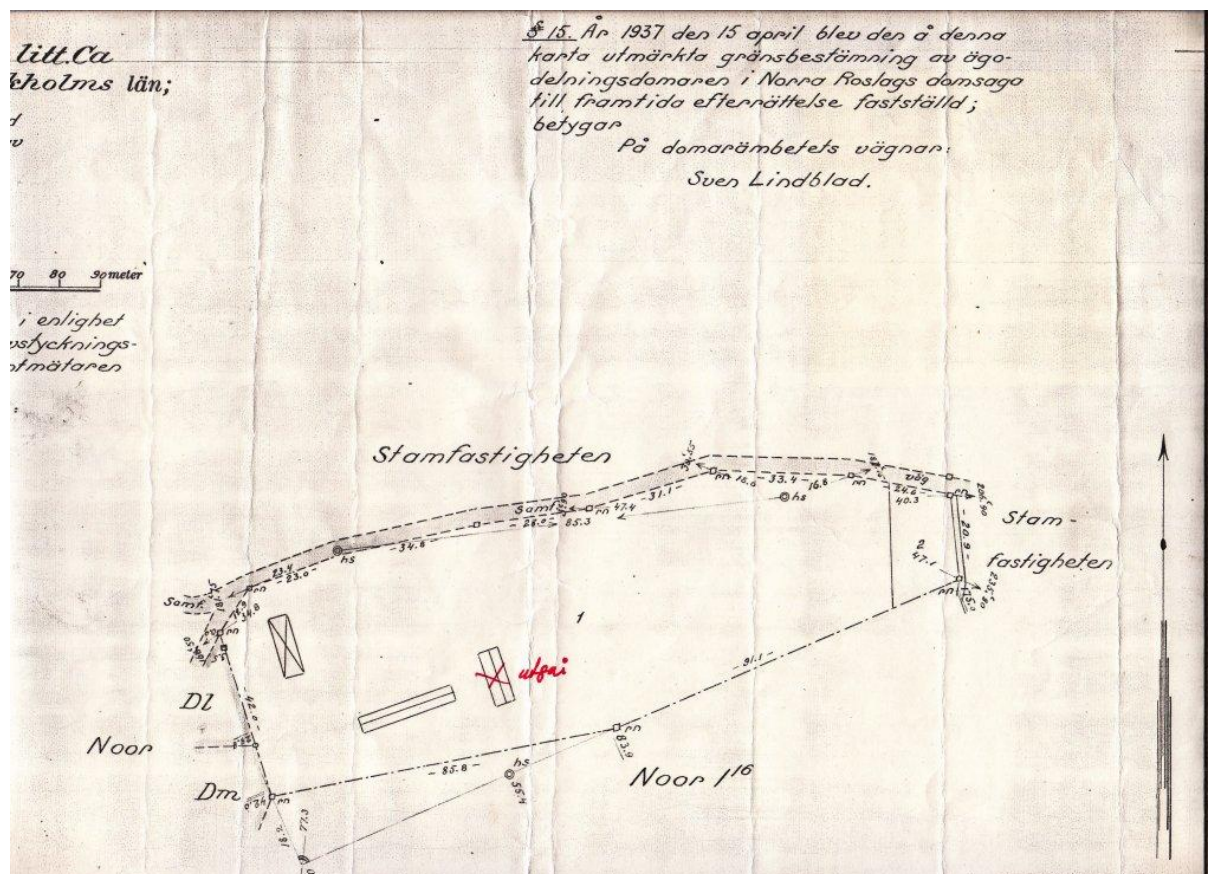
Detta är skrivet den 24 februari 1924

man kan då beräkna denna släkt på detta hemman sedan 300 år tillbaks, och vi vet ej om Erik Mattson var den förste ägaren.

Det är nu 6 leder som man har reda på.

Ca 1930 tar Ida emot Ingegärd Holmqvist som fosterbarn. Barnet kom till medan Alma Holmqvist var förlovad men fästmannen omkom i en tragisk olycka. Alma tvingas ta jobb som piga i Stockholm och kunde inte ta hand om sin 2-3 åriga dotter på ett tillfredställande sätt varför Ida förbarmade sig över den lilla. Inga växer upp på Ol-Lars som syskon till Idas andra barn.

1936 ansöker Ida om att från 3:2 stycka av gårdstomten bestående av 0,85 ha mark varav 0,05 ha åker och 0,8 ha skogsmark. Avstyckningen omfattar ägofigurerna 2305 och 2307 på Senneby laga skifteskarta. Den nya fastigheten gränsar mot 1:16 som ägs av Joel och Anna Jansson samt stamfastigheten 3:2. Gränserna markeras med råstenar. Avstyckningslotten får beteckningen Senneby 3:7.

1936 är Helmer 31 år, gift med Svea Eugenia Josefina och delägare likväl arrendator till jordbruksfastigheterna.

1937 köper Ida ut delägarna i 3:7, dvs. från sina barn. Det är oklart när Ida flyttar hit men det verkar vara 1938 då Ida säljer sina andelar i fastigheterna 1:4 och 3:2 till Helmer och Svea. Med försäljningen följer ett lagansbrev som utfärdar förmåner på livstid till Ida. Förutom denna försörjning håller Ida några får och lite höns på gården. I samband med inflyttningen måste Anna och Joel flytta ut till sitt 1:16.

1947 avlider Ida. Helmer är död i en druckningsolycka sedan några år, dottern AnnMargret (Hillevi) är gift Lundgren och bor i Stockholm, Elise flyttar runt i Sverige. AnnMargret tar hand om Inga som flyttar in till Stockholm och börjar jobba som kokerska på Ersta Sjukhus och senare på Röda Korset.

1948 står Elise som ägare enligt gravationsbevis. Fastigheten används sedan Ida's död enbart som fritidsbostad för systrarna, mest AnnMargret med familj som bor närmast. Vatten hinkas upp från stensatt brunn på gården, det dröjde ända in på 80-talet innan vatten dras in i huset.

Elise vill sälja och AnnMargret ber om tid och tålmod så hon kan skaffa resurser att lösa ut sin syster. Det kom att dröja ända till 1963 innan den affären var i hamn.

1963 och 68 ansöker AnnMargret om att få stycka av en bit mark från 3:7. Riksantikvarieämbetet har synpunkter eftersom avstyckningen kommer att delvis omfatta gravfältet i nedre delen av tomten (mot diket). Avstyrker 1964 och 1968. År 1966 ansöks om bygglov på den ännu ej avstyckade tomten och får positivt förhandsbesked om att uppföra ett mindre fritidshus. 1968 genomförs avstyckningen av lantmäteriverket.

1970 köper AnnMargret en valstuga av Folkpartiet och den uppförs samma år på den avstyckade tomten som nu har beteckningen 3:14. I samband med uppförandet tillbyggs stugan med ett frontparti så huset nu erbjuder ett 2-bädds sovrum i valstugan och ett vardagsrum/matplats samt pentry i tillbyggnaden. Inget vatten eller avlopp är indraget, dock finns el installerat.

1970 och framåt uthyrs stugan säsongsvis. Hyresgästen har tillgång till vatten ur stensatt brunn vid tvättstugan samt tillträde till densamma samt tillträde till det gemensamma dasset på gården till 3:7 .

AnnMargret hyr även ut undantagsstugan på gården som är sammanbyggd med bod och lider. Vatten hämtas från brunnen på gården och dass delas med fastighetsägaren och andra hyresgäster.

Det är oklart vad avsikten med avstyckningen har varit, man behöver ju inte stycka av för att uppföra en byggnad. Troligen ville Ann sälja ett en tomt med tillhörande sommarstuga men försäljningen blev aldrig av av någon anledning, troligen pga bristande intresse för ett sådant primitivt boende.

2004 avlider AnnMargret i en ålder av 93 år. Dottern, Monia Geland, ärver fastigheten.

P.S. Namnet Mats-Pers (uttalas masspers) kan komma från Mats Persson i Senneby som var Isidors morfar och som hade fastebrev (lagfart) för ¼ mtl no 3 år 1861.